

Riyadh Saaliheen

(Những Ngõ Vườn Của Những Người Ngoan Đạo)
Chương Tử Tế Với Con Gái, Với Trẻ Mồ Côi,
Người Nghèo, Người Sa Cơ, Người Yếu Thế - Hãy
Thương Xót, Khiêm Nhường Với Họ

<Tiếng Việt – Vietnamese – فيتنامية>

Biên soạn

**Học Giả Chuyên Hadith & Nhà Thông Thái
Abu Zakkariya Yahya bin Sharf Al-Nawawi**

Dịch thuật: Abu Zaytune Usman Ibrahim

Kiểm duyệt: Abu Hisaan Ibnu Ysa

شرح رياض الصالحين - باب ملاطفة اليتيم والبنات
وسائر الضعفة والمساكين والمنكسرين والإحسان إليهم
والشفقة عليهم والتواضع معهم وخفض الجناح لهم -

« باللغة الفيتنامية »

جمع وترتيب:

للإمام المحدث الفقيه أبي زكريا يحيى بن شرف النووي

ترجمة: أبو زيتون عثمان إبراهيم

مراجعة: أبو حسان محمد زين بن عيسى

Chương 33

Tử Tế Với Con Gái, Với Trẻ Mồ Côi, Người Nghèo, Người Sa Cơ, Người Yếu Thế - Hãy Thương Xót, Khiêm Nhường Với Họ

Allah, Đáng Tội Cao phán:

﴿وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ [سورة الحجر: 88]

﴿Và Ngươi (Muhammad) hãy rủ lòng thương đối với những người có đức tin.﴾ (Chương 15 – Al-Hijr, câu 88).

Tuy Allah ﷻ phán bảo Thiên sứ Muhammad ﷺ khiêm nhường, nhẹ nhàng và thương xót những người có đức tin, nhưng đây là lời kêu gọi dành cho tất cả cộng đồng tín đồ của Người rằng họ phải biết rủ lòng thương xót lẫn nhau.

Allah, Đáng Tội Cao phán:

﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ
وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الدُّنْيَا﴾ [سورة الكهف:

«Và Người (Muhammad) hãy kiềm nén bản thân mình mà sống cùng với những người cầu nguyện Thượng Đế của họ sáng chiều vì muốn được sự hài lòng của Ngài. Và chớ vì lý do thèm muốn vẽ hào nhoáng của đời sống trần tục mà Người không ngó ngang đến họ (những người nghèo, yếu hèn và vô danh).» (Chương 18 – Al-Kahf, câu 28).

Allah, Đấng Tối Cao phán:

﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ۝ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ۝﴾ [سورة الضحى: 9]

«Đôi với trẻ mồ côi thì chớ nên bạc đãi chúng. Và đôi với người ăn xin thì chớ nên xua đuổi.» (Chương 93 – Dhuha, câu 9).

Allah, Đấng Tối Cao phán:

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ ۝ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝﴾ [سورة الماعون: 1 - 3]

«Người (Muhammad) có thấy kẻ phủ nhận việc Phán xét thưởng phạt (ở Ngày Sau) chẳng? Đó là kẻ đã xua đuổi trẻ mồ côi, và không khuyên khích nuôi ăn những người túng thiếu.» (Chương 107 – Al-Ma’un, câu 1 – 3).

Hadith 259: Ông Sa’eed bin Abu Wqaass ﷺ thuật lại: “Chúng tôi sáu người đang ở cùng với Nabi ﷺ thì những người thờ đa thần đến và nói với Nabi ﷺ: người hãy đuổi đám người này đi chỗ khác, chúng tôi không muốn mang tiếng thấp hèn. Lúc đó, có tôi, Ibnu Mas’ud,

một người thuộc dòng Huzdail, Bilaal cùng với hai người đàn ông khác. Thế là trong lòng Thiên sứ của Allah đã có ý định (làm theo yêu cầu của những người thờ đa thần đó) nhưng Allah ﷻ đã mặc khải xuống:

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾

[سورة الأنعام: 52]

﴿Và Người (Muhammad) không được xua đuổi những ai cầu nguyện Thượng Đế của họ sáng chiều chỉ mong được sự hài lòng của Ngài.﴾ (Chương 6 – Al-An'am, câu 52).” (Hadith do Muslim ghi lại).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith cho biết rằng những người nghèo, tầng lớp yếu thế là những người đầu tiên qui thuận Islam và tin tưởng sứ mạng của Muhammad ﷺ. Bởi thế, Thiên sứ của Allah ﷻ phải quý trọng họ và tránh làm họ buồn lòng.

- Hadith dạy các tín đồ Muslim rằng họ không được xem thường và coi khinh những người Muslim nghèo hèn và thấp kém hơn họ bởi vì những người Muslim đều là anh em đồng đạo của nhau.

- Hadith muốn nhắc nhở các tín đồ rằng Islam là tôn giáo bình đẳng không phân biệt giai cấp và kỳ thị lẫn nhau.

- Hadith khẳng định rằng sự cao quý và tốt đẹp không phải ở tiền bạc, địa vị và cấp bậc mà là lòng kính sợ và ngoan đạo đối với Allah ﷻ.

Hadith 260: Ông Abu Hubairah A'izd bin Amru Al-Muzani ﷺ – một trong những người tuyên thệ trung thành với Thiên sứ của Allah ﷺ dưới tàn cây – thuật lại rằng Abu Sufyan đi ngang qua một nhóm đang ngồi, trong nhóm có Salman, Suhaib, Bilaal và một số người khác (có Abu Bakr). Họ nói với Abu Sufyan – vẫn còn là người Kafir -: Những thanh kiếm của Allah đã không xử lý kẻ thù của Allah. Thế là Abu Bakr nói: Các người lại dám nói những lời này với một vị bô lão lãnh đạo của Quraish sao? Sau đó, Thiên sứ của Allah ﷺ đến, ông Abu Bakr nói cho Người ﷺ biết sự việc thì Người bảo Abu Bakr:

{ يَا أَبَا بَكْرٍ لَعَلَّكَ أَغْضَبْتَهُمْ لَئِنْ كُنْتَ أَغْضَبْتَهُمْ لَقَدْ أَغْضَبْتَ رَبَّكَ }

“Này Abu Bakr, Ta e rằng anh đã làm cho họ phiền giận, nếu anh làm họ phiền giận thì coi như anh đã làm phiền giận Thượng Đế của anh rồi”.

Sau đó, ông Abu Bakr đã đến gặp họ và nói: nãy hồi những người anh em của tôi, tôi có làm cho các anh buồn giận không? Họ nói: Không, Allah sẽ tha thứ cho anh, này người anh em. (*Hadith do Muslim ghi lại*).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith kêu gọi các tín đồ Muslim phải tôn trọng lẫn nhau, phải cư xử với nhau trong tình yêu thương và hòa đồng, người này không được xem thường người kia.

- Hadith khẳng định sự cao quý và phúc đức của ba vị Sahabah: Salman, Suhaib và Bilaal.

Hadith 261: Ông Sahl bin Sa'ad رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا}

“Ta và người bảo hộ trẻ mồ côi ở trong Thiên Đàng như thế này”.

Người vừa nói và vừa ra dấu bằng ngón trỏ và ngón giữa, Người cử động hai ngón qua lại. (*Hadith do Albukhari ghi lại*).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith kêu gọi yêu thương và giúp đỡ trẻ mồ côi, người nào đứng ra bảo hộ cho trẻ mồ côi thì người đó sẽ cùng đồng hành với Thiên sứ nơi Thiên Đàng, người đó và Thiên sứ của Allah rất gần nhau giống như hai ngón tay gần kề.

- Ông Ibnu Bataal nói: Ai nghe được Hadith này cần phải làm theo để được gần kề với Thiên sứ của Allah ﷺ nơi Thiên Đàng, và ở Ngày Sau không có chỗ cư ngụ nào tốt hơn thế cả.

Hadith 262: Ông Abu Huroiroh رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{كَافِلُ الْيَتِيمِ لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ}

“Người bảo hộ trẻ mồ côi của y hoặc của người khác thì Ta và y sẽ giống như hai ngón này trong Thiên Đàng”.

Người vừa nói vừa đưa ngón trỏ và ngón giữa ra dấu. (*Hadith do Muslim ghi lại*).

Hadith 263: Ông Abu Huroiroh رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي تَرُدُّهُ التَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَا اللَّقْمَةُ وَلَا اللَّقْمَتَانِ
إِنَّمَا الْمِسْكِينُ الَّذِي يَتَعَفَّفُ} متفق عليه.

“Người túng thiếu không phải là người để người bố thí một hai quả chà là khô hay một hai miếng ăn mà người túng thiếu là người khiêm tốn và có lòng tự trọng.” (*Albukhari, Muslim*).

Trong một lời dẫn khác:

{لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ فَتَرُدُّهُ اللَّقْمَةُ وَاللَّقْمَتَانِ
وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ وَلَكِنَّ الْمِسْكِينَ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنًى يُغْنِيهِ وَلَا
يُفْظَنُ لَهُ فَيَتَصَدَّقَ عَلَيْهِ وَلَا يُسَأَلُ النَّاسُ شَيْئًا} متفق عليه.

“Người túng thiếu không phải là người đi dạo quanh mọi người để họ bố thí một hai miếng ăn hay một hai quả chà là khô mà người túng thiếu là người không đủ ăn nhưng lại không gây chú ý để được người làm từ thiện và cũng không đi xin xỏ bất cứ ai.” (*Albukhari và Muslim*).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith ca ngợi những người nghèo và túng thiếu nên có lòng tự trọng chớ đừng đi xin xỏ người khác.

- Hadith kêu gọi các tín đồ Muslim giúp đỡ những người nghèo và khó khăn là giúp đỡ những người mà tuy họ nghèo và khó khăn túng thiếu nhưng không trơ trên xin xỏ và quấy rầy thiên hạ.

Allah ﷻ phán:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِحْفَاقًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ [سورة البقرة:

[273

﴿(Của bố thí là dành) cho người nghèo, những người mà vì chính nghĩa của Allah đã bị hạn chế trong việc đi đây đó trên trái đất (để tìm kế sinh nhai). Họ là những người mà những ai kém hiểu biết thấy tư cách khiêm tốn của họ tưởng rằng họ đầy đủ không cần gì; Người (Muhammad) có thể nhận biết hoàn cảnh của họ qua (những nét đặc biệt) trên gương mặt của họ vì họ không trơ trên xin xỏ và quấy rầy thiên hạ. Và bất cứ vật tốt nào mà các người tiêu ra làm từ thiện thì quả thật Allah đều biết rõ.﴾ (Chương 2 – Al-Baqarah, câu 273).

- Hadith như muốn chê bai và không khuyến khích ai đó đi xin xỏ thiên hạ.

Hadith 264: Ông Abu Huroiroh ﷺ thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمُسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ - وَأَخْسِبُهُ قَالٌ - كَالْقَائِمِ لَا يَفْتُرُ، وَكَالصَّائِمِ لَا يُفْطِرُ} متفق عليه.

“Người đi giúp đỡ phụ nữ góa, người nghèo khó túng thiếu giống như người đi chiến đấu cho con đường chính nghĩa của Allah và giống như người dâng lễ nguyện Salah trong đêm không biết mệt và giống như người nhịn chay không xả chay.” (Albukhari, Muslim).

* Bài học từ Hadith:

- Người đi tìm giúp đỡ người phụ nữ góa và những người nghèo khó được ví như người đi chiến đấu vì họ cần phải kiên nhẫn và chiến đấu với bản thân và Shaytan.

- Hadith kêu gọi giúp đỡ và tương trợ những người thất thế và sa cơ.

- Hadith cho thấy rằng sự thờ phượng trong Islam bao quát tất cả mọi việc làm thiện tốt.

Hadith 265: Ông Abu Huroiroh ﷺ thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَالِيْمَةِ يُمْنَعُهَا مَنْ يَأْتِيهَا وَيُدْعَى إِلَيْهَا مِنْ يَأْبَاهَا وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ} رواه مسلم.

“Thức ăn tồi tệ nhất là thức ăn của tiệc cưới cấm người đến với nó và mời gọi những người từ chối nó;

và ai không đáp lại lời mời thì y đã trái lệnh Allah và Thiên sứ của Ngài.” (Muslim).

Và trong lời dẫn khác:

{بُسَسَ الطَّعَامُ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى إِلَيْهَا الْأَغْنِيَاءُ، وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ}
متفق عليه.

“Thức ăn xấu xa là thức ăn của tiệc cưới chỉ mời những người giàu và bỏ mặc những người nghèo.” (Albukhari, Muslim).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith cho biết việc đáp lại lời mời đến với bữa tiệc cưới là bắt buộc, còn đến với bữa ăn khác thì mang tính khuyến khích; với điều kiện là không có những thứ Haram như rượu bia hay những thứ vui chơi Haram.

- Hadith cấm tôn vinh những người giàu mà quên đi những người nghèo.

- Hadith kêu gọi quan tâm đến những người nghèo và túng thiếu và phải hòa đồng với họ.

Hadith 266: Ông Anas bin Malik رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ}

“Ai chăm sóc và nuôi dạy cho hai đứa con gái cho đến khi chúng trưởng thành thì vào Ngày Phục Sinh Ta và y”.

Người vừa nói vừa bùm các ngón tay lại. (Muslim).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith cho thấy công đức và ân phúc của người thương yêu và chăm sóc các đứa con gái của mình.

- Hadith kêu gọi cha mẹ phải chu đáo chăm sóc, nuôi dạy và thương yêu các đứa con gái vì chúng là nguyên nhân đưa họ đi vào Thiên Đàng và trên tầng cao nhất của Thiên Đàng.

Hadith 267: Bà A'ishah رضي الله عنها thuật lại rằng một người phụ nữ cùng với hai đứa con gái nhỏ đã vào hỏi xin bà nhưng bà không có gì ngoài một quả chà là khô, thế là bà đã đưa quả chà là đó cho người phụ nữ đó. Người phụ nữ đó đã bẻ đôi cho hai đứa con gái của bà mỗi người một nửa còn bản thân không ăn. Sau đó, người phụ nữ đứng dậy và ra đi. Lúc đó, Nabi ﷺ vào nhà, bà A'ishah رضي الله عنها kể lại sự việc cho Người nghe thì Người nói:

{مَنْ ابْتُلِيَ مِنْ هَذِهِ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ} متفق عليه.

“Ai bị thử thách một điều gì đó bởi những đứa con gái này nhưng vẫn tử tế với chúng thì chúng sẽ là tấm chắn che y khỏi Hỏa Ngục” (Albukhari, Muslim).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith nói về ân phúc của việc yêu thương, chăm sóc và nuôi dạy các con gái, và chúng sẽ rào chắn khỏi Hỏa Ngục.

- Hadith cho thấy hình ảnh về tấm lòng bao la của mẹ dành cho con cái.

- Hadith cũng cho thấy gia cảnh tạm bợ của gia đình Nabi ﷺ.

Hadith 268: Bà A'ishah ﷺ thuật lại rằng một người phụ nữ nghèo bế hai đứa con gái vào gặp bà, bà đã đưa cho người phụ nữ đó bà quả chà là khô. Người phụ nữ đó đưa cho hai đứa con mỗi người một quả, còn lại một quả, khi bà ta đưa quả chà là lên miệng để ăn thì hai đứa con gái lại đòi, người phụ nữ bẻ đôi nốt quả chà mà bản thân muốn ăn cho hai đứa con mỗi người một nửa. Bà A'ishah ﷺ cảm thấy ngưỡng mộ cho hành động đó của người phụ nữ đó và mách lại Thiên sứ của Allah ﷺ, nghe xong Người ﷺ nói:

{إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ أَوْ أَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ} رواه مسلم.

“Quả thật, Allah đã ban cho người phụ nữ đó Thiên Đàng bởi việc làm đó hoặc đã giải thoát cho bà khỏi Hỏa Ngục.” (Muslim).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith là bằng chứng rằng người phụ nữ được phép làm Sadaqah từ tài sản của chồng qua sự cho phép nói chung hay riêng biệt.

- Hadith ca ngợi tình thương bao la của người mẹ đối với con cái, người mẹ có thể hy sinh bản thân vì con cái mà không ngại ngần.

- Hadith kêu gọi tương trợ và giúp đỡ những người nghèo, những người ăn xin, những người phụ nữ góa.

Hadith 269: Ông Abu Shuraih Khuwailid bin Amru Al-Khuza'i رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْرَجَ حَقَّ الضَّعِيفِينَ الْيَتِيمِ وَالْمَرْأَةِ} رواه النسائي بإسناد جيد.

“Lạy Allah, quả thật bề tôi đã cảnh báo về quyền lợi của hai nhóm yếu thế: trẻ mồ côi và phụ nữ.”
(Annasa-i ghi lại với đường dẫn khá tốt).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith cảnh báo về hành vi bất công với phụ nữ và trẻ mồ côi dưới mọi hình thức; và những ai có hành vi bất công với trẻ mồ côi và phụ nữ thì họ hãy đợi sự trừng phạt của Allah dành cho họ.

Hadith 270: Ông Mus'ab con trai Sa'ad bin Abu Wikaass رضي الله عنه thuật lại rằng ông Sa'ad cảm thấy bản thân tốt hơn những người khác, thế là Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{هَلْ تُنصرونَ وتُرزقونَ إلا بضَعَائِكُمْ؟} رواه البخاري.

“Chẳng phải là các người được giúp đỡ và được ban bổng lộc đều nhờ những người yếu hèn của các người đó sao?!” (Albukhari).

Hadith 271: Ông Abu Addarda' Uwaimir رضي الله عنه thuật lại: Tôi đã nghe Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

{ اِبْعُونِي الضُّعَفَاءَ فَإِنَّمَا تُرْزَقُونَ وَتُنصَرُونَ بِضُعَفَائِكُمْ } رواه أبو داود
بإسناد جيد.

“Các người giúp ta tương trợ những người yếu thế bởi quả thật các người được sự giúp đỡ và được ban phát bổng lộc là nhờ những người yếu thế của các người.” (*Abu Dawood ghi lại với đường dẫn khá tốt*).

